

Приморске новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА XIII ◊ БРОЈ 259. ◊ 25. АВГУСТ 1984.

ЦИЈЕНА 10 ДИНАРА

СЛЕДНИЦА ОПШТИНСКОГ КОМИТЕТА САВЕЗА КОМУНИСТА

ПОЛИТИЧКА И БЕЗБЈЕДОНОСНА СИТУАЦИЈА У ОСНОВИ СТАБИЛНА

Имајући у виду резултате постигнуте у прошлјој и овој години на рјешавању отворених друштвено-економских проблема и консолидацији у протеклом периоду нарушених политичких односа, може се констатовати да је садашња политичка и безбједносна ситуација у нашој општини повољна и стабилна. То је оцјена која је дата на сједници Општинског комитета СК, одржаној 10. августа, којој је присуствовао и МЛАЂЕН КОВАЧЕВИЋ, изврши секретар у Предсједништву ЦК СК Црне Горе.

РЕЗУЛТАТИ НА ОСТВАРИВАЊУ ЕКОНОМСКЕ И ПОЛИТИЧКЕ СТАБИЛИЗАЦИЈЕ

Уводно излагање о политичкој ситуацији на подручју општине подније је секретар Предсједништва ОК СК ВЛАДО ДУЛЕТИЋ, а о безбједносној ситуацији говорио је МИЛАН МАНДИЋ, помоћник руководиоца Центра СДБ.

Тако повољном стању до- принијела је све шира и организованија акција Савеза комуниста и других социјалистичких снага, која је покренута након Општинске изборне конференције. Акти вност се одвијала не само кроз рад форума него кроз развијање широке идејне а- кције на рјешавању проблема друштвено-економског и политичког живота у општи- ни. Тако су заустављени мно- ги негативни трендови и отворени позитивни процеси на плану даљег друштвено-економског, самоуправног и политичког развоја. Постигнути су значајни резултати на практичном остваривању економске и политичке стабилизације, разрјешавању друштвено-економских од- носа и инвестиционих про- блема у привреди, превазила- жењу и локализацији губитака у пословању, финансијској консолидацији ОУР-а и банака, квалитетној при- преми туристичке сезоне, де- финисању политичке обнове и убрзашују процеса ревитали- зације старих градских јез- гар, идејно-политичком спо- способствују и учвршићу идејног и акционог јединства општинске организације СК, превазилажењу бирократиза- ције политичког рада и одлу- чивања, групањења и борбе за власт, досљедном спрово- ђењу идејно-политичке и ра- дне диференцијације, кадро- вској обнови и консолидацији неких органа и организа- ција, заштити друштвене и мовине и друштвених ин- териеса, као и на плану сузби- јања разних негативних по- јава.

Резултати у материјалном, самоуправном и политичком развоју и активности које су, у вези с тим у току дају битно обиљежје политичкој ситуацији у општини и представљају темеље на којима се гради стабилност и чвр- стина нашег политичког ста- ња. Они су дубоко уврије- жени у свијест највећег ди-

јела радних људи и грађана, што чини основу њико- ве чврсте опредијењености за социјалистички и самоу- правни курс и даљи развој југословенског друштва. То је, у ствари, и најача брана против свих покушаја угрожавања стабилности нашег система.

ОБЈЕКТИВНЕ ТЕШКОЋЕ И СУБЈЕКТИВНЕ СЛАБОСТИ

На политичко-безбједоно- сну ситуацију и морално по- литичко стање у комуни зна- тно утичу и неки лимитира- јући фактори. Наиме, поред значајних успјеха у нашем развоју, постоје и бројне објективне тешкоће и субјек- тивne слабости, које могу да проузрокују разне манифес- тације антисамоуправне и антисоцијалистичке свијести и понашања. Многи од тих проблема и противурјечно- сти ће дуже потрајати, јер су резултат садашње сложе- не економске ситуације у земљи, а многе слабости субјек- тивног карактера могу се брже и успијешnije превази- лазити и отклањати организованијом акцијом прогреси- вних социјалистичких снага, прије свега Савеза комуни- ста. Због тога је потребно стално и објективно у свим ради- им и мјесним срединама пратити стање и процјењи- вati све негативне појаве и

проблеме који могу бити по- вод нездадовољству и полити- чkoj nestabilnosti.

Неке наше организације удруженог рада прошли по- словну годину завршиле су позитивно, захваљујући, при- је свега, неким бенефиција- ма које су им учиније („А- вала“ и „Палас“). Неповољ-

ГДЕ ЧУДА?

На инсистирање ви- ших руководиоца је- дан грађанин с подру- чја СП Косова добио је дозволу за градњу куће на плацу где ни бивши власник није могао испословати да му се учти кућа. Згра- да, и то позамашна, ни кла је у рекордном ро- ку. Иако незаконито, власник је прибавио све могуће дозволе с потписима и печатима. Неколико година у ку- ћи је живио и кори- стио је, па му је, не- знамо зашто, напало да је прода и то по па- преној цијени. Нарав- но, и то је успјешно завршено. Али, где чу- да, за новог власника не важи дозвола за прикупљач струје на градску мрежу??!

ни услови привређивања ни у овој години нису отклоње- ни, што може да изазове губи- тке у пословању код не- ких организација удруженог рада и, с тим у вези, негативне поље- сије које могу пра- тити стање и процјењи- вati све негативне појаве и

(Наставак на 2. страни)

Шта треба да донесе предстојећа расправа и на који је начин водити

— ИЗВОДИ ИЗ ИЗЛАГАЊА НИКОЛЕ КРАПОВИЋА,
ЧЛАНА ЦК СК ЦРНЕ ГОРЕ —

Општински комитет је усвојио оперативни програм ак- тивности на организовању и вођењу расправе у вези пред- лога закључака са 13. сједнице ЦК СКЈ о остваривању во- деће улоге СКЈ у друштву и јачању његовог идејног и ак- ционог јединства.

С тим у вези, доносимо изводе из уводног излагања, које је, приликом усвајања програма, поднио НИКОЛА КРАПОВИЋ, члан Предсједништва Општинског комитета и члан Централног комитета СК Црне Горе.

Расправу треба водити по штујући начела Програма СКЈ, Статут СКЈ и Уставне одредбе које регулишу уло- гу СК у друштву. Досадаш- њи резултати у развоју со- цијалистичког самоуправља- ња и СКЈ, потврђују актуел- ност ових давно утврђених принципа. Зато не треба до- зволити да се, због тога што се у пракси дошло до њиховог искривљавања и непо- штовања, дискусије претво- ре у негирање свега до сада учињеног и враћање на не- ка суштинска питања која су давно расправљена. Али, зато треба иницирати и по- држати све конкретне, до- бронамјерне, критичке и са- мокритичке усмјерене диску- сије, које на основу негатив- них примјера у постојећој друштвеној пракси, траже и нуде рјешења и предлоге за превазилажење тешкоћа. То подразумијева да треба при-хватити и све оне конструк- тивне критике које траже промјене за које је и сама пракса потврдила да су не- опходне. Само на тај начин, једном отвореном комунисти- чком расправом, у којој не би требало да остане знаково- питања, могуће је пости- ћи пријеко потребно иденти- чко и акционо јединство у свакој основној орга- низацији и органу СК, које је, то се мора признати, па-

рочито у поље-дејство вријеме битно нарушено и што чини основни узрок слабљења сна- ге СКЈ.

КОЈА СУ ТО ПИТАЊА НА КОЈА ПОСЕБНО ТРЕБА ОБРАТИТИ ПАЖЊУ?

То су, прије свега, непо- средни задаци на остварива- њу Дугорочног програма е- кономске стабилизације, да- лјег развоја социјалистичких самоуправних друштвено-е- кономских односа, политич- ког система социјалистичког самоуправљања и остварива- ња водеће улоге СК у дру- штву.

Треба анализирати и ре- аљно сагледати стање и могу- ћности ОУР-а, радних орга- низација и самоуправних ин- тересних заједница и, на ос- нову тога, утврдити актив- ности за искоришћавање свих унутрашњих резерви у свијетлу спровођења стаби- лизације правенственим осла- њајем на сопствене снаге. Ово не би требало да звучи паролашки, јер се стално и у највећем броју случајева оправдано тврди да тих резерви има, а не може се очекивати шире солидарност иколико се не искористе све могућности у сопственим сре- динама. Цитирам: „Свако на основу сопственог рада мора себи да обезвиједи не само егзистенцију и социјалну си- гурност, него и перспективу и успјешан развој, умјесто да друштву испоставља не- покривене рачуне“. Активи- рање унутрашњих резерви је посебно важно питање и области туристичке привре- де, која је у нашој општини доминантна, јер је очигледно да ту постоје значајне не- скоришћене могућности. По- себну важност представља чињеница да се бољим ре- зултатима у туристичкој привреди рјешавају или бар о- лакшавају проблеми у осталим привредним областима, због изражене девизне нели- квидности. Ово треба да нам је стално на уму, а друштво с правом очекује да се велика средства уложена у развој туризма адекватно вало ризију. Мора се инсистирати на већем коришћењу капа- цитета, њиховој организацији продаји, подизању проду- ктивности и економичности пословања, штедњи и рацио- нализацији, отклањању узро-

Као и у Петровцу, на нашим плажама у јулу и августу тешко је било наћи мјесто

(Наставак на 3. страни)

У неким организацијама закржљали самоуправни односи

(Наставак са 1. стране) истећи по основу обезбеђења дугорочних извора средстава, немогућности измирења обавеза према повериоцима и смањења личних доходака запослених. Услед високих кредитних обавеза негативни пословни резултати на крају 1984. године могу се појавити код већ поменутих организација — „Авала“, „Палас“ — и код Природног љечилишта „4. јул“. Посебно забрињава високи губитак по шестомесечном обрачуна код ОУР „Јадран“ (који је, чак, за 13 пута већ него у истом периоду прошле године), што укаzuје на могућност негативног пословања и по завршном рачуну. Уколико се у међувремену не разријеши проблем курсних разлика, пословни губиди ће се појавити и код оних организација које имају све услове за успјешно пословање, али их снажно оптерећују ануитетске обавезе по зајму („Бечићка плажа“ и „Свети Стефан“). Зато су ове организације обавезне да што хитније донесу програме повећања ефикасности привредивања и финансијске консолидације, чијом реализацијом треба да се ублаже тешкоће, које могу да проузрокују дестабилизацију политичке ситуације у тим срединама.

У условима пораста инфлације, коју не прати реални пораст личног дохотка, социјални проблеми појединачних категорија становништва избијају у први план и као политички проблем. Зато му морамо прилагодити озбиљније него до сада, у првом реду кроз стварање такве друштвене климе да основу социјалне позиције сваког појединачца и колективе чини сопствени рад и резултати рада, али и путем ефикасније заштите стандарда. Тиме највише треба да се бави Синдикат, али ни Савез комуниста не смije стојати посторани, већ се одлучно супротставља сваком покушају повећања цијена мимо оквира утврђене економске политике. Посебну одговорност у томе имају комунисти у инспекцијским службама, заједничцама за цијене и другим органима друштвене контроле.

Развој самоуправних односа закржљао је у појединачним организацијама удруженог рада, нарочито у онима чија су сједишта изван територије општине, друштвеним службама и интересним заједницама. Отуда се у тим организацијама често сусреће ћемо с несамоуправним појавама и понашањима, а драстичан примјер за то је Аутобуска станица „Тара“ у Будви. Кршење самоуправних права радника, разни облици неправдилости и привилегија при запошљавању, ра сподјела станови, злоупотреба положаја, мита и корупција, пристрасност при одлу-

чивању бирократски однос пословних и руководних структура, неинформисаност радника, поремећени међуљудски односи у појединачним срединама — све то ствара широк простор за брзо нарушање политичког амбијента. Овакво стање карактеристично је тренутно за ОУР ПТГ, за одржавање станови, Електрорадиотехничку, „Јадран“, „Технички гасови“ и неке друге, што од основних организација у тим срединама захтијева озбиљну акцију за оздрављење нарушених односа.

ЗАШТО НИJE УСПИО РЕФЕРЕНДУМ ЗА УВОЂЕЊЕ САМОДОПРИНОСА

Акција на заштити друштвене имовине и друштвених интереса, коју је покренуо Савез комуниста, најшила је на пуну подршку демократске јавности у нашој општини, али практична акција на том плану не остварује се без отпора и сукоба. Цијена заштите друштвеног курса борбе против разних девизација у управљању, коришћењу и располагању друштвеним имовином, у којој су погођени синонити сопственичи и егоистички интереси појединача и група, „плаћена“ је неуспјехом приликом референдума за увођење самодоприноса. Иако још није направљена анализа на нивоу ОК ССРН, утисак је да је било организоване пропаганде од стране појединача и група против увођења самодоприноса. То показује колико су снажни лични интереси, егоизам, синонити сопственичи који понашање и групно-својинска свијест. Ово се огледа и кроз учстале појаве онемогућавања државних органа (путем физичког напада, вријеђања и сл.) да обављају своје контролне функције. Савез комуниста се мора изборити за пресијецање оваквих појава.

Спорост, недосљедност, неефикасност и неодлучност државних органа у спровођењу прописа и договорене политике на сузбијању разноразних настрјала на друштву су имовину изазвала револт код радних људи и грађана, изазвала негативно политичко расположење, осећај немоћи и неповјерења у способност системе да се ти проблеми ефикасно решавају. Такво расположење користе непријатељи система, зато у свакој средини све те проблеме треба ефикасније решавати и сузбијати.

Бржем и ефикаснијем спровођењу акције Савеза комуниста могу пружити помоћ средства јавног информисања, па се морамо још више договарати да се она ангажовано, промишљено и много квалификовано укључе у заједничке напоре свих субјективних чинилаца самоуправног друштва на о-

дговорном процјењивању ситуације и ангажованије поставе у бици за економску стабилизацију.

О МИТУ И КОРУПЦИЈИ

Душан Љијешевић, предсједник Скупштине општине, говорио је, између осталих, о појавама мита и корупције као својеврсном виду подривања система. Оцењује је јавног мињења да тих појава има. Истина, то је тешко доказати, али би требало појачати политичку активност у цију њихову ефикаснијег откривања и сузињања.

Акција која има за циљ досљедно спровођење прописа, завођење ефикаснијег опрезивања приватне иницијативе, увођење реда у изнајмљивању соба, захватање који мундија од дрогирајених и надграђених стамбених и других објеката наилази на групе и суптилне отпоре.

На укидање 33 одмаралишта у приватним кућама реагује се тако што се кука како ће, наводно, радничка класа Југославије бити онемогућена да долази на годишњи одмор, како радничка дејца неће бити у могућности да дођу на море. У почетку сезоне, док домаћи гости нису почели масовно пристизати, говорило се како је остало југословенска обала пунा а код нас све празно... Имали смо један привилегован слој грађана, који, када су почели губити привилегије, пружају својеврстан отпор. Хтјели би да и даље користе благодети друштва, а да за друштво не дају ни марјаша.

У вези Старог града шире се гласине како неће обновити, да ће се грађанима одузимати објекти... све у цију узнијемирања грађана и жеље да се омете акција садашњег руководства и омаловаже постигнути резултати. Међутим, стварност де мантује такве покушаје: обновљена је лука, интензивно се обновљају бедеми, почела је изградња инфраструктуре, идуће године почиње обнова унутрашњег дијела

града... Зар наша ривијера ове сезоне није постигла рекордну посјету и домаћих и страних гостију?

Лијешевић је даље говорио о проблемима у раду државних органа и служби. И поред свих настојања да се уведе ред, рад и дисциплина у њиховом раду, никако се у томе не успијева. Има лица који или неће или не знају да раде, а нема законских могућности да се одстране из службе.

ДИВЉЕ ТРГОВИНЕ ПО ПЛАЖАМА

Радмило Живаљевић, начелник Одјељења за унутрашње послове, говорио је о потреби више сарадње између савјета мјесних заједница и осталих субјеката друштве не самозаштите са службом јавне безбедности. Ово највише из разлога што нема потпуне евидентије боравка

гостију, па се, с једне стране, изbjегавају друштвене обавезе, а, с друге, онемогућавају служби да има увид у то ко све борави на нашем подручју. Он је истакао и примјере сарадње између ОУР-а туристичко-угоститељске привреде и Службе безбедности: Хотелско насеље „Словенска плажа“, „Бечићка плажа“, „Авала“...

Владо Тичић, директор хотела „Монтенегротурист“ говорио је о дивљим трговинама по плажама: продаји пића, сладоледа, воћа, пљескавица, ћевапчића, сувенира... Стари туристи мисле да је то продаја у друштвеној организацији, па то ком промитује наше угоститељство. Лоцирање приватних продавачких пунктива у туристичким насељима ствара рујну слику, а од тога се дистанцирају инспекцијске службе и други органи.

Владимир СТАНИШИЋ

БИЉЕШКА

Осекрнављена капела

Капела породице Давидовић поред цркве Светог Томе у Бечићима, коју одавно нико не одржава, осекрнављена је. Када се то тачно дододило, у овом тренутку је немогуће рећи. Извесно је да је надгробна мермерна плоча прво грабана оштрим предметом, највероватније металним, а касније и разбијена. Капела, која је представљала прави монумент маузолеј, а подигнута је још 1907. године, постала је мјесто за иживљавање! Мермерна плоча са ћириличним написом посвећена Јоку С. Давидовићу изребана је и поломљена у парцама.

Простор око цркве Светог Томе је, иначе, неуређен. Има пуно смећа, нарочито на падинама према оближњој плажи. Око породичне гробнице Давидовић метална ограда је поломљена, врата су развољена, а капела гробнице послужила је и као јавни WC!

Ово је записано у информацији Туристичког савеза Будве, сачињеној још у мају ове године. Дакле, о скрнављењу се чуло раније, па је први реаговао Туристички савез. Међутим, није било синхронизоване акције (Одјељење унутрашњих послова је о овом сазнало тек у августу), па није ни установљено ко је осекрнавио капелу. Инспектори Одјељења унутрашњих послова изашли су на терен да би утврдили да ли је ријеч о намјерном вандалском испаду и саопште више података о овом случају.

До сада ништа није разјашњено.

Г.

УЗ 40-ГОДИШЊИЦУ ПРВЕ БОКЕЉСКЕ БРИГАДЕ

Шпренговали смо цесту

(из књиге „Леденице“ аутора Јована Михаљевића)

ДОК СУ ЈЕДИНИЦЕ водиле даноноћне борбе око Гркавца и Леденица, командант Трећег батаљона Глигор Брајевић позвао је у штаб замјеника комесара Треће чете Вука Радоњића и саопштио му:

— Вуко, имаш вечерас да извршиши један специјалан задатак. Треба да шпренгујеш цесту између Рисна и Пејраста, како би спријечили Њемце да извуку из Рисна тешко наоружање. За извршење тог задатка изабери из батаљона 20 најбољих војника. С вама ће поћи и један енглески официр и четири војника који ће обавити стручни дио послана. Енглези ће обезбиједити експлозив. Наша артиљерија дејствоваће на комуникацију Рисан — Пераст од 23 до 23,30 часова, како бисте ви могли да се непримијећено спустите до

цесте. Од 23,30 до 24 часа артиљерија ће престати да дејствује. За то вријеме треба да се спустите до цесте и поставите експлозив у пропуст и дигнете га у ваздух. Послије тога артиљерија ће наставити да дејствује, како бисте се лакше повукли.

Комесар батаљона Јово Јововић, који се, такође, налазио у штабу, послије ко- мандантовог наређења, рекао је да енглески официр може да буде, евентуално, у служби Интелиџенс сервиса (енглеска обавештајна служба), и да то Вуко има на уму.

Бријеме је било кратко, па је требало брзо радити. Пут до Горњег Ораховца требало је прећи дању, а затим се у току ноћи спустити низ стрме падине Илијиног брда до саме обале.

Вуко је одабрао људе из

своје чете и подијелио их у два десетина. Одредио је десетаре и упознао их са задатком. Енглески војници подијелили су експлозив и сваки војник носио је по 20 килограма, а Енглези своје по- тешке ранце и прибор за аутоматско палење.

Почела је трка с временом. Ипак, група је пред ноћ стигла до засека Велинићи. Ту је чекао један позадински радник, иначе добар поznавалац терена. Знао је и енглески, па је то олакшало споразумијевање са савезничким војницима. Енглески официр упитао је Вука како је замислио извођење акције.

— Кретаћемо се по група ма, у колони по један — сlijedilo је Вуково објашњење. — Кад стигнемо до пропуста, који треба да минирамо, војници ће ставља-

У очекивању туристичког рекорда

На нашој ривијери у првој половини августа љето-вало је више од 36 хиљада туриста, а добри познаваоци туристичких прилика кажу да их је било и више од 50 хиљада. Оних „прекобројних“, углавном домаћих, било је највише у око 500 ку-

ба које нису регистроване за пружање туристичких услуга, затим у дивљим камповима, код рођака и пријатеља...

Хотели су били препуни гостију. У камповима од Јаза до Буљарице, где је смештено шест платнених насеља, појединачно дана љетовања је и по 15 хиљада гостију. Међу њима сваког дана 1.500 голаћа на Црвеној Главици кон Светог Стефана.

Зашто су кампови у моди? — питали смо управника ауто-кампа „Авала“, Ва-са Ивановића.

— Највећи је због нижих цијена. У нашем ауто-кампу, који спада у најопремљеније у нашој земљи, више од 95% чине стални гости. Неки од њих долазе овде и 20 љета узастопно.

Туристички посленици по-трудили су се да овогодишње врело љето освеже монгим забавним програмима за свачију душу. Било је веље и политичке естраде, бирања најљепших дјевојака која се купала на некој од наших плажа. У нудистичком кампу на Црвеној главици, први пут на Црногорском приморју, изабрана је најљепша међу голим дјевојкама. Зове се Михаела. Добила је као награду седмодневни пасион у ексклузивном граду — хотелу „Свети Стеван“.

Забавније је било и у Будви, Бечићима и Петровцу. Новооснована концертна пословница „Будва концерт“ довела је квалитетну музику, па смо овог љета сусретали на терасама многе музичке саставе и позната имена из свијета југословенске музике.

Станко Паповић

Искрице

БРЕМЕ

Другару не смета бреме година за бреме функција.

ИНФЛАЦИЈА

Читамо да нам пријети троцифрена инфлација.

У Мргудовом дому она је већ четвороцифрена!

БОЛ БОЛУЈЕ...

За Шака, члана радног колектора „Будућност“, кажу да ради попут Термоелектране Пљевља: највише је на некаквом (здравственом) ремонту.

ШАНСА

Млади, стрите се до 2000-те године. Та-да ћете можда имати радну шансу.

МОЖЕ СЕ ДЕСИТИ...

Како смо кренули са школом, у скорој будућности се може десити да нам највеће научно звање буде тамо неки ВК мајстор!

ТОПЛЕС КОСТИМИ

На плажама је све више младих туристичкиња у топлес кости-мима.

Загледује Свето у те мини костиме и шеретски коментарши: — „Чудо невиђено“!

М. ПАЈКОВИЋ

ЉЕТО У БЕЧИЋИМА

Оаза дјечје радости

рени су услови за боравак 250 малишана. Служе им се четири оброка дневно, а није искључен и „ре-пете“.

О сваких двадесетак гостију ове дјечје колоније брине по један власпитач и њихове будне очи пазе да неко од њих не загази дубље у море.

Зоран и Радивоје, први из Бијелог Поља, а други из Плава, „Пожалили“ су нам се што им власпитачи не дозвољавају да више буду у мору. То је, уједно, била једина примједба коју смо чули у овој оази дјечје раздраганости.

Иначе, у Одмаралишту је од средине јуна на одмору и рекреацији боравило 1.300 дјевојчица и дјечака из Пљевља, Никшића, Бијелог Поља, Цетиња, Плужине, Плава и Иванграда.

Двојицу малишана из

из одјељења унутрашњих послова

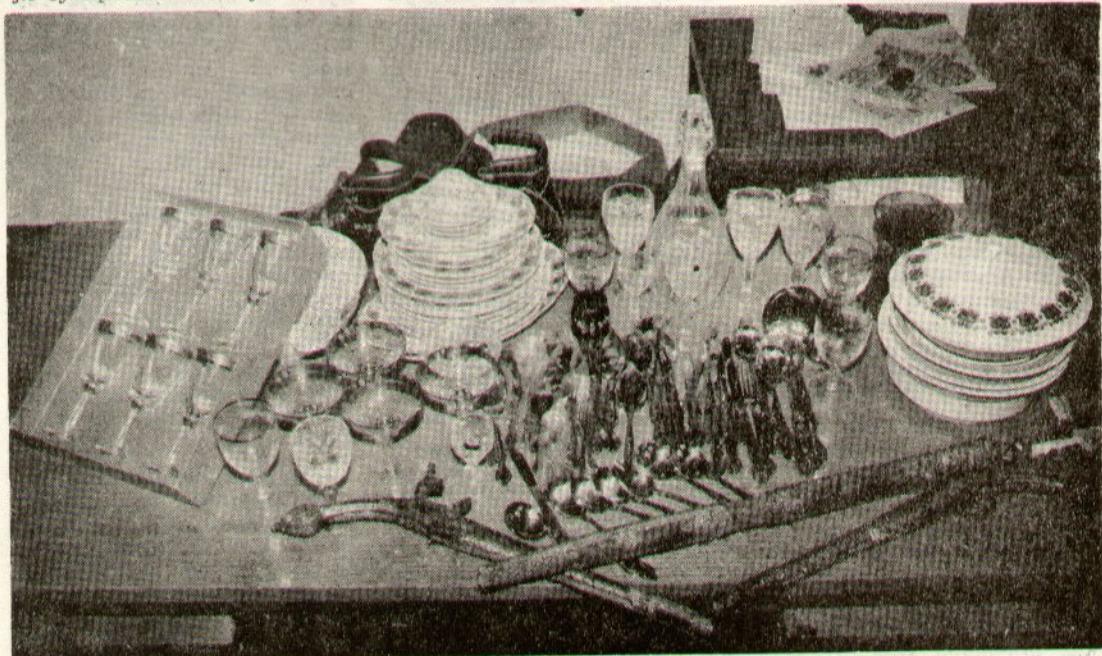
Провалници су долијали

С туристима, који су у великом броју стигли на будванску ривијеру, током овог мјесеца нагнули су лопови, цепароши и силеције. И једни и други су овде спремно дочекани: први — од хотелијера и домаћина, други — од милиције.

— Много је више послало прошле године — каже нам Радмило Живаљевић, начелник Одјељења унутрашњих послова у Будви. — Током августа привели смо већу групу крадњивца, који су провалајвали у хотел-

антни инспектори регистровали су само у једној серији 27 краја које су заједно са још двојицом провалника за којима се трага учинили Мухарем Трнавац (20) из Јање код Бијељине и малолетни Б. С. из Зенице. Они су „специјалисти“ за кампове из којих су узимали све што је вриједило. „Посјетили“ су моторизоване туристе у камповима „Авала“ у Бечићима, „Вала“ и „Црвена главица“ код Светог Стефана и „Буљарица“, где су чурупали туристе.

— Овог сезоне теке излазимо на крај са силецијама

Украдена роба

ске собе, аутомобиле, шаторе и неопрезнима односили ствари са плаже. Радили смо цијело вријеме љета у пуном саставу — нико од наших људи не користи годишњи одмор док траје сезона.

Провалници и лопови нису остали анонимни. Укваче су си, махом на дјелу, и приједени у Станицу милиције, ради узимања података и комплетирања пријава. Пе-

ухваћена је и већа група „туриста“ који су у Будву стигли из Пљевља, али не ради мора и сунца, већ пљачке ради. Зоран Дамјановић и његов малолетни компањон Е. К. Е. Б., А. Н. и Б. Ј. изабрали су хотелски комплекс у Бечићима за свој реон. Односили су из соба скупоцјене оглице, музичке уређаје, фото-апарате, гарде робу и девизе. Било је случајева да је кофер тежи од лопова који је с њим бежао.

Прави специјалисти за упадање у собе добро-стојећих гостију је Бранко Ф. Хорват из Мурске Соботе, који је на потјерницу будванских инспектора уквачен у Зеници, таман кад је помислио да је и са украденим аутомобилом завршио посао. Он би се појавио на рецепцији хотела и на течном њемачком језику тражио кључ од броја собе која му одговара. Претходно је погледао иза леђа рецепционера који су кључеви на зиду, што значи да је гост одсутан. Упадао је потом у собе гостију, односно све што је нашао, а кључ оставља или у вратима собе или на рецепцији.

— Ефикасности наших радника помогло је и то што је успостављено добра веза с новоизграђеним хотелским градом на Словенској плажи — рекао нам је Живаљевић. — Они су изградили савршен видио-систем, тако да смо уз помоћ камера открили сваку крађу и регистровали сваку тучу. Нико од актера није остао некакијен, пошто је прво „забиљежен“.

Колико будвански инспектори овог љета дјелују ефикасно показује и примјер из Бечића. Западноњемачком трговцу Уду Скраму један од лопова одnio је све. Ту-

нега с лоповима — каже Драго Бубања, шеф криминалистичке службе у Одјељењу унутрашњих послова. — Аљкохол и подјела територија за крађу најчешће су узорак масовних туча по хотелским терасама.

С. ГРЕГОВИЋ

РЕДОВИ ЗА БЕНЗИН

На будванској ривијери снабдјевачи туристима приреде и по некој непријатно изненаде: чоколаду и кафу је било лакше добити него — рецимо — бензин! Ово важи за јул и август, када је у Будви, Светом Стефану и Петровцу забиљежена изванредна посјета. На пумпама у Будви и Буљарици — тако је, уочалом, и другдје дуж Црногорског приморја — нарочито током авгу-ста биле су дугачке колоне аутомобила. На гориво се чекало и по неколико часова по несносију врчници! Велики редови су рјечит до када је посјета била изванредна. Међутим, гужвама је допринио и каторски „Југопетрол“, који су цистијерне стице зале с горивом баш када је гужва највећа. Пошто тек уливено гориво мора да одлежи један сат, чекање се продужавало.

Гужве су се могле избеги да је „Југопетрол“ своје цистијерне стице зале с горивом баш када је гужва највећа. Пошто тек уливено гориво мора да одлежи један сат, чекање се продужавало.

Г. С.

Приморски батаљон „Стеван Штиљановић“

Генерал-мајор у пензији Ђоко Вукићевић, наш суграђанин, упутио је Редакцији „Приморских новина“ писмо у вези с давањем улице кроз Госпоштину (од цркве до бунглова) имена Приморског батаљона са захтјевом да се дају подаци о Приморском батаљону, чије име носи улица у Госпоштини.

У вези с тим питањем, Редакција се обратила Пеку Лијешевићу, замјенику политичког комесара Майнске чете Приморског батаљона, да у крајем тексту да „личну карту“ Батаљона из које ће се видети основни подаци о оправданости давања тог имена улици у Госпоштини.

КРАЈЕМ 1941. И ПОЧЕТКОМ 1942. ГОДИНЕ НОП на нашој територији добија нови полет. Формирањем Међуопштинског комитета КПЈ и све успјешнијим организовањем и радом комуниста, уз значајну помоћ наших партијских руководстава, ствара се релативно повољна политичка атмосфера — долази до масовнијег опредељивања на НОП и НОБ. О томе посебно говори јављање 47 бораца из данашње будванске општине и њихово учешће у саставу Приморско-Соколске чете Ловћенског батаљона, у борби на Пљевљима, 1. децембра 1941. године. Све се успјешније организује и успоставља такав политички механизам који се забијају у народу.

У таквој ситуацији штаб Ловћенског одреда (формиран је крајем октобра 1941. за територију срезова: Цетиње, Бар и, дијелом, Котор) доноси одлуку о формирању, у другој половини децембра 1941., Приморско-Црничког НОП батаљона са двије чете — Црничком са 60 и Приморском са 30 бораца. Овај батаљон је, међутим, био веома кратког вијека — није, такарећи, ни заживио. Наиме, успјешан развој НОП на овој територији, примио бораца и, нарочито, расположење и жеља да имамо сопствени батаљон, убрзо су дозвели до нове одлуке штаба Ловћенског одреда. Том длоком, донијетом у првој десетак јануара 1942. године, уместо Приморско-Црничког, формирана су два батаљона: „Јован Томашевић“ (из Бара) и Приморски батаљон „Стеван Штиљановић“, који је покривао територију на којој је већ три мјесеца дјеловао Међуопштински комитет КПЈ (општина: Петровац, Свети Стефан, Будва, Радановићи — Грбље, Котор и Тиват). Истом одлуком именован је штаб батаљона: Блажко Кажанегра, командант, Вошко Куљача, политички комесар, Илија Медитовић, замјеник команданта и Рако Дулетић, замјеник политичког комесара.

У саставу Ловћенског одреда, од друге половине октобра 1941. до 19. јануара 1942. године, формирано је седам батаљона: „Царел лаз“, „13. јул“, Горњољешански, Приморски „Јован Томашевић“, Чевско-Бјелички и Цуцко-Беклићки.

Приморски батаљон имао је у почетку око стотину бораца углавном сврстаних у двије чете — Паштровску и Будванску. Почетком фебруара у Паштровићима (Петровац, Свети Стефан) било је 110 партизана, а у будванској општини — 60. Средњом фебруаром 1942. од Будванске чете формиране су двије: Майнска и Поборско-Брајићка. У другој половини фебруара формиране су још двије чете: Грбаљска и Которско-Приморска. Почетком марта 1942. Батаљон је

вршио пуну организацијско-формацијску развијеност. У пет њихових чета тада је било око 500 бораца.

Првих дана марта 1942. године, по наређењу штаба Ловћенског одреда, око 30 бораца ступило је у Други ловћенски ударни батаљон и, у саставу његове Приморско-Црничке чете, борило се, под најтежим временским и материјално-техничким условима, против четника из сектора Колашина и Никшића. Тројица су тамо дали

ПОСЈЕТА ПРИЈАТЕЉА

Норвежани у Будви

Предсједнику Скупштине општине Душану Лијешевићу у посјети је ових дана била група Норвежана који су летовали у новоизgraђеном туристичком насељу „Словенска плажа“. Живе на крајњем сјеверу Новогршке, изнад поларног круга, а чланови су југословенско-норвешког друштва пријатељства. Поред градоначелника Буде, од Лонде, у групи је био Кристијан Борген, коме је одличје додијелено у знак признања за помоћ коју је пружио нашим интерницима.

Разговор, иако за пријатеље кратак, био је срачан и пријатељски. Размијењени су поклони, а сусрет је забиљежен са више фотографских апарати.

— Захваљујемо вам се, предсједниче, на сунчаном и топлом времену, рекао је, између остalog, градоначелник Буде. Неко од присутних изрази жељу да се Буде и Будве побратиме, и у то име се испила лозова ракија, а онда је услиједио и аплауз.

Растанак је гласио: — Довиђења у Буде!

Па, зашто да се једна таква идеја о пријатељству далеке Буде и Будве и не обистини. Било ће интересантно и необично симпатично имати пријатеље иза полораног круга.

Д. Н.

своје животе: Станко Куљача, Спасо Калађурђевић, и Душан Радоњић. Пошто је са овим људством отишао и командант Приморског батаљона постављен Вошко Куљача, дотадашњи политички комесар, а за новог политичког комесара именован је Ђуро Т. Куљача.

На територији батаљона формирала су се два упоришта и центра дјеловања: у рејону Куљаче — Ограђеница и у рејону Побори — Стјенићи. Непријатељ је стално тежио уништењу и једног и другог, што је у многом утицало и на борбене активности батаљона.

До половине априла 1942. године, до када је практично и постојао, јединице Приморског батаљона извршиле су многе борбене акције. Паштровска чета, далеко најбројнија, више пута се супротстављала и спречавала упаде Италијана, јачине и до батаљона, у Брда, Куљаче и друга села под контролом партизана штитећи народ од пљачке и репресалија. Међу борбеним акцијама Приморског батаљона свакако је највећа и најпознатија она на Паштровићима (близу Побора) 25. марта 1942. године. Тога дана италијанске снаге, јачине око 3.000 војника, уз снажну подршку тешке артиљерије с утврђења и ратних бродова у Боки, предузеље су напад ради униште-

њима.

Због неповољне војнополитичке ситуације за партизанске јединице у Црној Гори и, конкретно, на територији Одреда, штаб Ловћенског одреда доносио је одлуку о хитном повлачењу јединице преко комуникације Цетиње — Ријека Црнојевића.

Из Приморског батаљона су, средином априла, ка Катунској нахији пошли Паштровска чета (близу 40 бораца) и мањи дјелови из Грбаљске и Которско-Приморске чете. Тада је дошло до наглог осипања партизанских редова и Батаљон је, у току априла 1942. године, практично престао да постоји. Од тада до јесени 1943. дошло је до кризе НОП-а и на овој територији. Многе десетине бораца пали су у затворе, многи интернирани, појединци стријељани. Преко 50 бораца, већином чланова Партије и СКОЈ-а, нашло се у илегалству с оружјем у рукама.

Послије капитулације Италије, почетком септембра 1943. године, око 200 бораца, највећи број њих из Приморског батаљона из прве половине 1942. године, нашло се у партизанским јединицама, већином у Првој и Четвртој пролетерској бригади. Само из данашње будванске општине у току НОП-а дало је своје животе 58 другова и другарица који су били борци Приморског батаљона „Стеван Штиљановић“ (Па-

штровска, Поборско-Брајићка и Майнска чета).

Мада, стицјем, прије свега, неповољних војнополитичких околности на овој и широј територији није био дугог вијека, Приморски батаљон „Стеван Штиљановић“ Ловћенског НОП одреда свакако је био велики дomet и резултат рада организације КП и развоја НОП-а на подручју од Петровца до

Котора и Тивта, у првој устанничкој години. Утолико више што је тако крупна партизанска јединица формирана и дејствовала на овом узаном приморском појасу, виталним комуникацијама за окупатора, између Боке, Цетиња и Бара, на подручју посједнутом многим јаким окупаторским гарнизонима.

Пеко ЛИЈЕШЕВИЋ

ЗАБИЉЕЖЕНО У СВЕТОМ СТЕФАНУ

Торта са 70 свјећица

Овог љета у Светом Стефану се хвале изузетном посјетом. Међутим, не могу се похвалити — како су то гдинама чинили — познатим личностима. Времена када су овде боравили Алберто Моравија, Софија Лорен, Моника Вити, краљица Елизабета... давна су прошлост. Годинама већ долазе анонимни гости, истина с дубоким цеповима. Стога је све мање новинара и фотопротерера, који су пред гвозденом капијом бившег рибарског села стрпљиво чекали да направе интервју са „звијездом“ која је боравила у вили 118, да „ухвате“ неку изјаву, начине добар снимак...

Новинари су се, ипак, у великом броју окупили недавно у граду хотелу. Саопштена им је главна „сезонска“ вијест: у госте долази Мери Принц. Име које ништа не значи. Ипак, њен долазак представља догађај у нашем најпознатијем љетовалишту.

О чему се, заправо, ради? Богата Американка из Њујорка одлучила је да овог августа прослави свој седамдесети рођендан у Светом Стефану. Узела је туристичку мапу, разгледала и упала прстом тамо где је писало — Свети Стефан.

— Јавио нам се телефоном Адолфо Безамат, власник једне њујоршке агенције, и саопштио да Мери Принц жели да прослави рођендан у нашем љетовалишту. Собом води двадесетак пријатеља који ће јој правити друштво, рекао је новинарима Драган Миковић, директор ОУР „Хотели Свети Стефан“.

Прије него Мери стигао је чек на 5000 долара који представља „капару“. Домаћини су увјерени да ће богата Американка оставити овде много више зелених новчаница него што износи „аконтиџа“. Стога су се увјелико спремали за дочек ове dame дубоког цепа и поодмаклих година.

— Убијећени смо да ће наша гостија и њени пријатељи задовољни напустити наше полуострво. Екипа кувара, на чelu с Вуком Митровићем, и чета бармена и конобара, коју предводи Мирко Ивковић и Обрад Кастратовић, умије да осјети како треба разглати душу dame и њених пријатеља из Њујорка. Уосталом, они су толико пута положили испит: одавде су задовољни отишли толики гости.

Послије је „омекшао“ и Клаус Кински, најразмаженија „звијезда“ у светују филма, Шефови влада, принчеви и престолонаследници записивали су у књигу утисака најљепши реченице о услугама и квалитету хране која се овде нуди — прича Бранко Кажанегра, директор града-хотела.

Шта ће богата дама и њени пријатељи пожељети да им се сервира, у Светом Стефану не знају. Нису стигле никакве најаве о томе. Извесно је да ће је дочекати велика торта са 70 свјећица, да ће бити вина из најпознатијих подрума, као и других пића и ћаковија.

НА ЛЕВАНТИЈСКОМ САЈМУ

Репрезентативно представљање

Јадранском сајму је повјерено да организује представљање југословенске привреде на овогодишњем Левантиском сајму. На површини од 300 квадратних метара представљање се четрдесет производних организација из наше земље. Договорено је да буду производи аграрне, матерње, дрвне и електро индустрије, као и роба широке потрошње и домаће радиности.

На овој познатој светској пијаци учествоваће десетак организација из Црне Горе, међу којима „Индустријампорт“, „Мон текс“ и „Љекобиље“. „Монтенегротурист“ ће се на Сајму представити са комплетном туристичком понудом Црне Горе, што је од значаја с обзиром да су туристи из Италије из године у годину све бројнији посјетиоци на шијим љетовалиштима. Предвиђено је приказивање филмова о прометним и планинским љепотама Црне Горе.

— Припремали смо да наше иступање на Левантиском сајму буде репрезентативно, а срећна је околност да су за представљање на овој познатој светској пијаци интересовање показале наше велике производне и прометне организације — изјавио је директор Јадранског сајма Јанко Ражнатовић.

Д. Н.

Мери Принц требало је да стигне на Свети Стефан половином августа. Док смо припремали материјал за овај број листа, богата Американка још није била дошла.

С. ГРЕГОВИЋ

УЗ 65-ГОДИШЊИЦУ СТВАРАЛАШТВА

Десанка Максимовић - народни пјесник

Учому се састоји феномен признања, поштовања и популарности Десанке Максимовић? То је она српска и југословенска књижевница која је најбоље од свих наших пјесника, од Јефимије до данашњег, овладала творачким занатом и поетском ријечју. То је она Вукова сљедбеница, која је без предомишљања усвојила надалеко чувену максиму: пиши као што говориш; која шездесет и пет година мисли и ствара језиком најљепше културне баштине и савременог књижевног израза. Она је повратила у књижевни живот многе изразе који су неправилно били запостављени. У најчистијем смислу формулације који се данас може примијенити на једног стварајућег, Десанка Максимовић је својим чином постала народни пјесник; она и њена поезија стигле су у свако мјесташће, у све паланке и градове Југославије. А свуда где је коракнула бивала је сусретана и примана с највишим почастима, топлином и љубављу које припадају само изузетним личностима. Са читаоцима свога дјела и с познаницима редом вно се растајала и растаје срца увијек некако тужна и никад се, у таквим ситуацијама, не зна ко више од њих жали: она или они. То је писац који је на свечан начин осјетио чар одушевљења и гостопримства; човјек који је у тубу болу осјетио свој бол, у туђој радости видио своју, а у оку свом имао заједничку и сузу и истину. Осим кад је у питању домовина, Десанка је увијек имала и има самилост према људима и вјерује да се могу поправити, да ће сјутра бити бољи. Та њена особина, свакако, има коријен у родитељском дому и формира се још у раном дјетињству. Она има своју максиму, свој животни став: увијек треба помоћи човјеку! Десанка Максимовић је она наша знаменита пјесникиња која је написала најдобротворније и најтоплије љубавне стихове, до сада у нас непревазиђене. Давно се осјетила, а данас још више нарасла, потреба да млади и заљубљени изгајају једни другима, као прве ријечи при поздравима и састанцима, њене љубавне стихове. Често велика панорама тих Десанкиних и зузетно лијепих пјесама, из часа у час, из године у годину, чује се у сваком нашем дому у интерпретацији популарних пјевача забавних и народних мелодија.

Десанка Максимовић је један од оних наших пјесника који је, кад је родној груди у току другог светског рата запријетила непријатељска рука, испјевао оне снажне и трајно упамћене стихове:

Моја земља пропасти
неће
Из смрти за слободу
слобода увек ниче...

Затим, свима добро зна-
не стихове с родољубивом и
херојском потом:

Ко је умјео да пјева под
бичем
и кад му целат иглом
нокте боде

и кад му чеоном кости о
зид Сије,
и пред гробом ће умети
да кличе, да пјева
слободи

Или:

Ни моји преци, ни
сељаци мага завичаја
издајници нису били,
Стизали су на време
где правда чека,
где је домовина звала;
па и ја знам вредност
жртава и идеала...

То је онај наш у свијету добро знати пјесник, који је у име свих Југословена исказао вјечни бол за стрељаним ћајима у Крагујевцу 1941. године и стихом их „уз ниро“ да вјечног боравишта“. Десанка Максимовић је, тајкоће, у име мајки палих за слободу нове Југославије, испјевала поруку свим преки вјелим мајкама:

Рађајте на свет Зецу,
рађајт...
Нека се опет благослов
проспе
куда је смрт прошла
канцом и косом.
Наша мучена земља
деце росом
Нека се као небо
звездама осре

Антологијски циклус њених пјесама о борби и слободи ријечит је доказ да их је изиједрио дух великог па триоте и слободара, глас за дивљујуће пјесничке снаге.

ЛИРСКА ДИСКУСИЈА

Велику популарност Десанка Максимовић је стекла и у контактима са младим људима заљубљеним у поезију и писану ријеч. Она је међу првима, ако не и прва, уочила њихове стварне врлине и мане, па је без строгости, судије или са ауторитетом потврђеног и уваженог пјесника, у бројним и стрпљењу пуним разговорима, указала како што прије да изађу из круга несналажења и крену својим путем. У поратним генерацијама југословенских пјесника, готово да нема ни једног који од Десанке није потражио мишљење и књижевни савјет, и, разумије се, добио га, сходно њеном стварајачком искуству. У њеном дому, и дан данас, без обзира да ли је јутро, подне или вече, можете срећи и млађе и старије писце, чуто ре из овог или оног нашег града, из ове или оне наше републике и покрајине. На плану афирмације, савјета и подршке, пјесникиња Десанка Максимовић је више обрадовала, подучила и охранила младе поете него сви пјеснички курсеви и школе који су се током протеклих година одржавали у београдским домовима културе.

Десанка Максимовић је о најнаш класични и модерни пјесник који је на непоновљив начин умјо да води ликову дискусију с Душановим закоником. Овим „разговором“ југословенска поезија добила је најособнију књигу за последњих двадесетак година. Од ткива некад познатог и важећег закони-

ка, који, је, као и сви други, морао бити неприкосновен и строго примјењиван, Десанка Максимовић саградила је чудесно упечатљиву етичку повељу, онакву какву могу саздати само људи њене проницљивости, сензибилности, моралности и самости. Све то, нема сумње, доприњело је да ова збирка наше пјесникиње буде најчитанија књига не само 1964. године, кад се први пут појавила, него и читаву деценију касније. Појава ове књиге значајан је датум у југословенској поезији.

ЕТИЧКА НАЧЕЛА

Десанка Максимовић је радо виђен гост у многим књижевним метрополама: Бечу, Варшави, Ослу, Паризу, Прагу, Москви, Лењинграду, Бакуу, Лондону, Софији, Каракасу и Торонту. У свим овим градовима остало је снажан утисак и неподијељену жељу да је што прије поново виде и срећну. На бројним књижевним манифестијама и путовањима по свијету, Десанка је била уважени частан представник Југославије и њених књижевности. А дешавало се и то да је својом личношћу и дјелом заувјек придобила и такве величије као што су Роберт Грејвс, Леонид Леонов и Ерих фон Диникен,

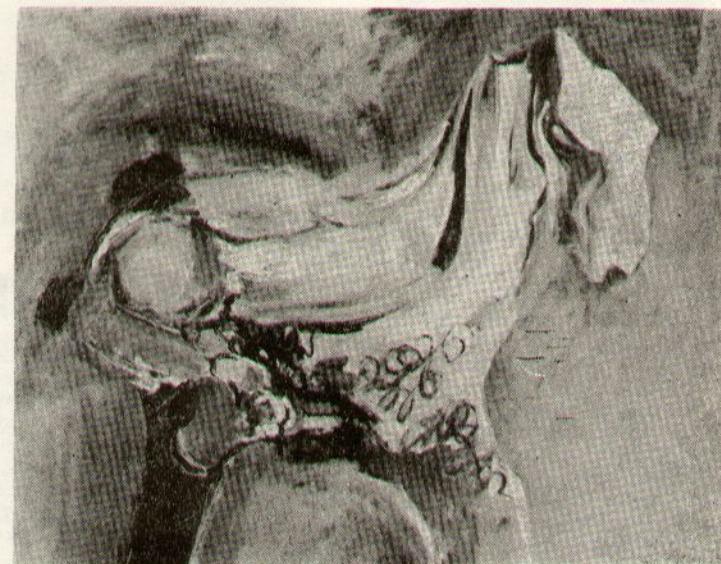
Ни тридесет година након свршетка другог светског рата, Десанка Максимовић није могла заборавити смрти и гробља Југославена, интернираца, које је фашистичка окрутност одвела у њемачке концентрационе логоре у Норвешкој. Сматрала је својом људском обавезом да оде на мјеста уморства наших родољуба и да баш ту, са свима њима, знамим и не знамим, „упостави“ пјеснички разговор који ће заувјек трајати кроз стихове. Након једномјесечног боравка у Норвешкој, Десанка је савременој југословенској поезији придала још једну збирку, збирку пуну бола, мука и уздисаја. Ево једне од пјесма из те књиге:

На мјесту злочина није
било свједока,
није било намерника ни
пастира,
никде се ницијег није
чуло кроха
из сутонског мира.
Само су изненада
нашили свици
и осветлили ваше још
свеже, заташкане
хумке.
Али су се двадесетоге
руке укрстиле као муче
и бројни хици
осули се као рој метеора
за безазленим свитаца
жишком, са бока,
са затиљка —
да у вечношти не
остане за сведока
ни бића немуштог као
билька,
ни његова сићушна
огња, ни ока.

ЛИКОВНИ ЖИВОТ

Слике и цртежи Јована Ивановића

Ивановић није имао разлога да не буде „у умјетничким међународним токовима“, јер је он те „токове“ доводио нама, да се ди вимо сликарима са свјетском међународном репутацијом, као што су Ренато Гутузо, Пикасо, Шагал, Дали, Веспинјани, затим Недељко Гвозденовић, Љубо Поповић, Едо Муртић и још многи други чија афирмација прераста границе

Јован Ивановић: „Тројански конј“

рио изложбу између осталог, је рекао: „Боја на овој изложби достигла је кулминацију. Његово стварајаштво пратим више од дводесетак година. Овај пут нам се представља у најљепшем свијетлу. Ивановић мисли бојом. Њоме тражи форму и наслућује нешто ново.“

Својевремено је паришки ликовни критичар Жорж Будам написао: „Ивановићев сликарски темперамент заслужује да се развија у додиру с величким међународним умјетничким токовима.“

С. Паповић

наше земље. Тако се Ивановић, као руководилац Модерне галерије и као сликар, развијао у додиру с великим међународним умјетничким токовима.

Јован Ивановић је године 1974. добио Октобарску награду Будве, затим, исте године и Награду салона „13. новембар“ у Цетињу и Другу награду на међународној изложби слика, цртежа, графике и скулптуре у италијанском граду Матери, 1976. године.

С. Паповић

Портретисти нас не напуштају

Ликовну групу „Могрен“, основану прије петнаест година, сачињавају сликари-портретисти, који преко дана и у вечерњим часовима стварају посебну атмосферу у туристичкој сезони.

Занимљиво је да су испред зидина Старог града почињали своју умјетничку каријеру и сликари који су данас имена у ликовном стварајаштву, не само наше земље: Милић од Мачве, аустријски сликар Рајнхалд Браднер, затим Бранко Паповић који данас ствара и живи у Паризу, Живко Пејовски и наш суграђанин, Велимир Трински. Њихове слике да-

наше красе многе музеје, галерије и колекције у свијету.

„Будванском Монмарту“ остали су вјерни Љубибоје Јовановић, Драган Кецман, Ивица Ковачић, Јездимир Шошкић.

— Будву нисам напустио ни 1979. године. Она је поодавно прирасла за моју душу. Увијек једва чекам љето да три до четири мјесеца проведем у Будви — каже Јездимир Шошкић, чији акварели плијене погледе многих посјетилаца.

С. П.

У периоду неолита Европа је већ имала свој данашњи облик и климу. Мамут је исчезао, сјеверни јелен се повукао на сјевер, а пас је постао до мај животиња. Овај период завршава се почетком металног доба, око 2.000. године прије нове ере, са изузетком југоисточне Европе, где је употреба метала била позната не колико вјекова раније, и сјеверне Европе, где је камено доба трајало неколико вјекова дуже. У Египту и Месопотамији ме-

УМЈЕТНОСТ НЕОЛИТСКОГ ДОБА

тали су били познати много раније.

У грађевинарству је тада човјек чинио прве кораке. Поред земунница, почео је да гради станове и читаво насеље на води — сојенице крај којих је у муљу остало сачувано различito посуђе и оруђе.

Док су своје станове градили од слабијег материјала за пролазни живот, гробове и надгробне споменике правили су од камена — за вјечност. И, као

што је, градећи сојенице, човјек почeo да се бави дводесетством, дижући оле гроноице, он је почeo да зида. Најстарији гробови су тумулуси, велике вјештачке хумке, високе до 30 метара, а упоредо с њима граде се и гроноице од огромних камених блокова.

Међу мегалитским споменицима истичу се груби камени блокови у облику обелиска, високи до 21 метар, који често изгледају као природно камење. Ту спадају и долмени, гробнице од високих камених блокова.

На гробове је стављано велико камење, као и у палеолиту, вјероватно

да би се онемогућио повратак умрлом на овај свијет.

Из истог разлога мртви су сахрањивани у зграченом положају или са одвојеном главом, а и спаљивани су.

Док је човјек у овом периоду напредовао, па је у грађевинарству учинио прве успешне кораке, највеће и сликарство неолита далеко заостају иза палеолитског. Човјек оног времена није знао, или није htio да ради тијело пропорцијално. Глава је једва назначена, са само назначеним цртама лица, а на тијелу се облици једва разликују.

НАЈВАЖНИЈА ПРЕКРЕТНИЦА У РАЗВОЈУ ЧОВЈЕКА

Бронзано доба, када је човјек почeo да употребљава метале, представља најважнију прекретницу у његовом развоју, до које је дошло крајем трећег и почетком другог миленијума прије наше ере. Бакар је био први метал који је човјек почeo да употребљава, па је од њега кованjem и ливењем израђивао оружје и оруђе које је гравирањем украсавао. Злато је упознао можда и прије бакра, јер су златни украси пронађени већ у долменима.

Чист бакар био је исушије мек, па је, послије многих покушаја, нађена нова легура — бронза, мијешањем бакра с калемом. Истовремено с употребом бронзе, човјек је израђивао и предмете од сребра, а познавао је и олово, које је додавао бронзи. Од бронзе се израђивало оружје и оруђе, кратки, па дужи мачеви, длијета и сјекире. Од бронзе или злата рађено је посуђе или украси — дијадеме, прстење, ланци и ланчићи.

Најкарактеристичније о статке из овог доба представљају трилити (трика-

је мало или нимало украшено.

У нашој земљи нађени су остаци палеолитског човјека и његове културе ситурно само у Крапини, где су почетком овог вјека откријене кости људи који су припадали неандерталској раси, а, поред њих, и велики број предмета из тога доба.

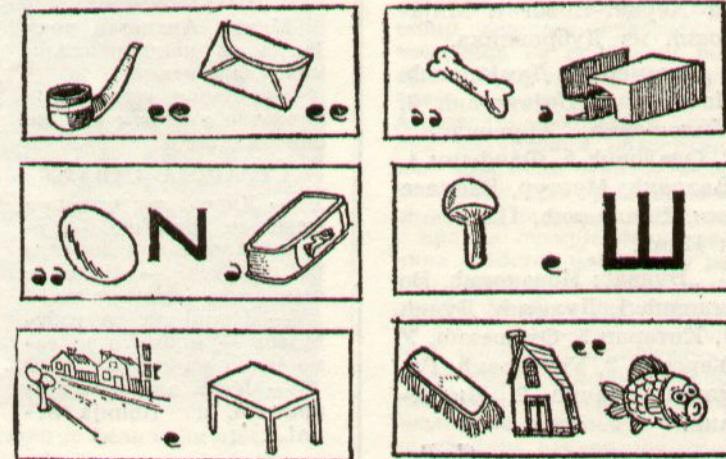
Из неолитског доба има у нашој земљи веома много налазишта, а међу њима су најзначајније: Бутмир код Сарајева, једно од најзначајнијих налазишта у Европи, Јабланица код Међулужја, Градац код Лесковца, Доњи Клакар код Босанског Брана и Нови Шехер код Жепча.

Из бакарног доба, које је код нас трајало отприлике од 3000. до 2500. године, значајна су насеља у Љубљанској блати, код Вуковара и код Сарваша близу Осијека.

Бронзано доба у нашој земљи је трајало отприлике до 1000. године. Из тог времена су сојеничка насеља у Рипчи, Доњој Долини на Сави и многа насеља на десној обали Дунава. Код Сарајева, у Дебелом брду, постојало је на сеље од неолитског доба све до времена Римљана. Сличан случај био је и с Винчом, нашим најважнијим налазиштем бронзаног доба. Из овог периода је најљепша тзв. панонска керамика и бронзано посуђе из Ватина код Вршца.

И из гвозденог доба код нас има много налазишта. На Гласинцу, источно од Сарајева, је огромно гробље из овог периода с неколико хиљада гробова у облику тумулса. Значајна су и налазишта Доња Долина, Сански мост и, нарочито, гробље из ранијег гвозденог периода у Далњу.

РЕБУС ◆ РЕБУС ◆ РЕБУС

УЗ 40-ГОДИШЊИЦУ СЛАВНОГ ПИСЦА И ПИЛОТА

Живот преточен у књижевној дјело

Прије четрдесет година, 31. јула 1944. година, 31. јула 1944. д'Сент-Егзиперија, извиђачи славне групе 2/33, узлуд су чекали славног писца и пилота. Крећу је тог ведрот јутра у 8 часова и 45 минута на свој посљедњи, прекобројни, ратни задатак. Више пута рањавано тјело пилота већ старог за летење — најстарији аmericки извиђачи имали су тридесет година — успјевало је да се смјести у пилотску кабину само уз помоћ другога. Требало је да у "Муњи 223" надлети предио свог дјетињства — област између Гренобла, Лиона, Анисија и Шамберија. Као да је свјесно, на најприкладнији начин, доворшавао легендару која је већ почињала да се ствара око његове личности: морем, без трага над морем, послије 6.500 часова лета. Тај жије, подређен, као у древним митовима, једном ду боком смисла, наводи тре звени људе који вјерују једино чињеницама, да их описују као чудесне и ви шезначје.

Повратак Антоана д' Сент-Егзиперија предвиђен је за 13 часова. Већ сат послије полетања нису примљени ниједна по рука, ниједан позив. У одређеној вријеме авион се не појављује. Бензина има само за шест часова. Нема више наде. Остали авиона и тијело пилота никада нису пронађени, као ни тијело Малог принца сјутрадан послије уједи на змије у пустинском пијеску. Иако је, управо као и Мали принц, Сент Егзиперија најављивао пријатељима свој скори одлазак, то нипошто није било са моубиство, већ повратак отаџбини. Подређујући се племенитом задатку пријатомљавања свјета, упркос злом сјемену баобаба, ненадним олујама изнад планинских глечера и пустинја и свом крат ком животу Антоан д' Сент-Егзипериј с љубављу и бескрајним стрпљењем „ствара везе“. За њега је писање посљедица. Готово све што му се дододило у животу налазимо транспоновано и сажето у његовом књижевном дјелу, које остаје једно од најврједнијих у овом вијеку.

Антоан д'Сент-Егзиперији није случајно изабрао занат летења. У почетку ће авионом преносити пошту, тај рудник лијепих људских веза које треба развијати упркос раздјелинама. Преко узбудљивог и одговорног занимљавања откриће другарства, праву вриједност људских веза и заједничку борбу против физичког свјета.

Лијепу сентегзиперијску ријеч „припитомљти“ срећемо готово у свим писаним дјелима: у „Пошти за Југ“, „Земљи људи“, „Ратном пилоту“, осим у „Ноћном лету“. Она се јавља у различитим контекстима и постепено нам се објашњава све док се коначно не откриje у својој љепоти као Ружа Малог принца. Из чувеног дјајалога мудре лисице с Малим принцијем сазнајемо да се припитомљавањем не успјава само емотивна веза међу људима, већ, посредно, и са физичким свјетом. Његово пространство се шири, границе испчезавају, супротности губе своју оштрину, међусобне везе рађају дужности, а оне, пак одговорности.

Многи овог писца знају искључиво по његовој бајци о „Малом принцу“. Чак је и ауторова легендарна личност у другом плану. Али, да бисе ово малено ремек-дјело могло у потпуности схватати, треба прочитати све оно што је Сент-Егзиперија писао. Онај ко је заволио „Малог принца“ и прочитао га више пута, имаће утисак да је све то већ је дном видио, чуо, осјетио и — заволио.

У бајкама је крај срећан. У „Малом принцу“ је само првидно трагичан. Његово крхко тијело није пронађено, а на послиједњим страницама разлеже се смијех, звездани смијех. Затим: постоји нада да ће се Мали принц вратити. Писац, припитомљен, моли читаоце да му сјеста јаве ако се врати. И ми га, збиља, срећемо у малишанима око себе, у одраслим особама које се још сјећају да су некада биле дјеца, у себи. Не само да се Мали принц вратио — он је заувијек остава међу нама.

И ГВОЖЂЕ ЈЕ СЛУЖИЛО ЗА УКРАС

Гвожђе је у почетку било ријетко и скupoцјено, па су се мали комади овог метала стављали као украс на предмете од бронзе. Оно се прво употребљавало за израду алата и оруђа, док је оружје још дуго времена израђивано од бронзе. Умјетност овог периода, који обухвата прву хиљаду година прије наше ере, свакако је под утицајем Грчке и у њој се осјећа велики предак. Својим оружјем и оруђем се коначно ради од гвожђа, које за украсавање није та ко погодно као бронза, па

и из гвозденог доба код нас има много налазишта. На Гласинцу, источно од Сарајева, је огромно гробље из овог периода с неколико хиљада гробова у облику тумулса. Значајна су и налазишта Доња Долина, Сански мост и, нарочито, гробље из ранијег гвозденог периода у Далњу.

НА ПИОНИРСКОМ ПРВЕНСТВУ У ПЛИВАЊУ

БУДВАНИ ДРУГИ

Пионери из Будве са тренером Польаком

У Херцег-Новом је на пливалишту „Јадрана“ у Градској луци одржано пионирско првенство Црне Горе у пливању за пионире. Учествовало је преко педесетак малишана из Херцег-Новог, Ђеновића и Будве. Највише успеха и мали су такмичари домаћег „Јадрана“ који су освојили сва прва места у појединачној и прво место у екипној конкуренцији.

Пионери „Јадрана“ освојили су 574 бода, Будвани 119, а „Ривијера“ из Ђеновића 64 бода.

Г.

ДА ЛИ СТЕ ЗНАЛИ?

Циновска гнијезда

● Највећа гнијезда од свих животних бића граде термити. Она су висока до осам, а имају пречник и до 15 метара.

*

● Прва оперска кућа за јавност подигнута је у Венецији 1637. године.

*

● Велики кањон ријеке Колорадо дуг је преко 350 километара. Његове литице падају стрмо преко 1.800 метара.

*

● По олимпијским прописима један такмичар на играма може да се такмичи

ЗДРАВСТВЕНО ПРОСВЈЕЋИВАЊЕ

Најважнија правила о исхрани

Човјек, старећи, треба равномјерно да губи у тјелезној тежини. Многи људи смају за нормално да са годинама треба да расте и њихова тјелесна тежина. То је опасна заблуда. На тај начин, умјесто мишића, тијело оптерећујемо салом. Када је, рецимо, у 30. години тешко 80 кг, а у 60. сачувава исту тежину може бити сигуран да има вишак килограма који могу бити врло опасни. Не заборавимо, здравље и болест су врло често се ревирани на тањира и у чаши!

За правилну размјену материја у организму, као и за очуваност крвних судова препоручује се исхрана која садржи дosta воћа и поврћа (сировог и куваног), посног

меса или рибе и младог сира.

Многи стари људи су једнозначно погрешно обавијештени о исхрани. Под утицајем средине они често избјегавају млекне производе, природне воћне сокове, кло и црни или ражени хљеб, сматрајући да млекни производи, богати калцијумом, закречавају крвне судове. Многи сматрају да „вишак сала користи да се остане снажан“. Они вјерују да са једном калоричном исхраном омогућавају човјеку да остане тајак. Све то показује колико је за старије људе неопходна правилна обавијештност о исхрани. Овдје немојемо дати неколико најважнијих упутстава:

● Умјесто уобичајена грибја оброка дневно, препоручује се пет мањих оброка. Треба јести лагано, на мирну, и никада не претоварити стомак.

● Не треба учествовати на прекомјерним гозбама и пијанкама, чак ни повремено.

● Кад љекар пропиши одређени број калорија дневно, тога се треба и придржавати. Никад не треба прећи преко 10000 цула (2500 калорија) дневно.

● У организам треба унijети дневно један и по до два литра течности (укључујући и супу). Употребу соли треба смањити на минимум. Топла птића боље гасе жеђ од хладних.

● Укупна количина масноће дневно не смје да прелази 40 до 50 грама, без обзира да ли је она било ног

или животињског поријекла. Подсјетићемо да само по лимитра млијека садржи 15 грама масноће. Осим тога, препоручује се недјељно највише 3 до 4 јајета.

● Храна треба да буде бogaтата витаминима. Стога треба јести што више свежег воћа и поврћа, као и црни или ражени хљеб.

● Један дан недјељно треба јести само воће или са моје поврће, компот или пинџинач.

Страсни пушачи и љубитељи алкохола систематски разарају своје здравље и скраћују животни вијек. Што год је човјек старији, толико је његов организам мање способан да се одупре раштркавајућим дејствима алкохола и никотина. Међутим, човјек повремено може да попије чашицу доброг вина уз јело или чашу пива да утоли жеђ. То неће шкодити његовом здрављу, а сигурно ће допринijeti бољем расположењу.

Физичке вježbe покретљивости и издржљивости треба редовно спроводити. Раније се сматрало да је систематско бављење спортом привилегија богатих и младих. Данас је то потребно свима. Треба се што више кретати и што чешће напретати тако да број откуцаја пулса у минуту пређе 100. Физичке вježbe су најпотребније људима између 50. и 60. године, букавално, у истој мјери, као и храна, птиће и чист ваздух. Без њих све је већа физичка и духовна оронулост која погодује разним болестима.

ВАТЕРПОЛО

НОВА ПОБЈЕДА
„БУДВЕ“

Ватерполисти Будве, чланови Друге ватерполо лиге, настављају са успјешним играма. Послије побједа на свом пливалишту, остварују добре резултате и на страни.

На гостовању које се оцењује „врућим“, у Ђеновићима, Будвани су играли добро и освојили бод. Резултат је гласио 11:11 (2:2, 5:2, 2:3, 2:4). Ватерполисти „Ривијере“ били су бољи у прве двије четвртине, али су Будвани били знатно бољи у друге двије четвртине, па замало нису освојили и други бод.

Судили су Пралиновић из Херцег-Новог и Мијатовић из Дубровника.

„Ривијера“: Дамјановић, Лазовић 1, Џеветковић 3, Милошевић, Кривокапић, 2, Одаловић 5, Фанфани 1. Ђаловић, Мустур, Васиљевски, Банићевић, Павловић и Илић.

„Будва“: Новаковић, Бошковић 1, Дулетић, Ђудић 1, Котарац 5, Оташевић, Јањаревић 2, Ускоковић, Радоман, Мачић 2, Никчевић.

С. Г.

АНЕГДОТЕ

СУДБИНА

Када је мудри Зенон ухватио једног свога слугу у крађи, поче га бати нати. Слуга се извијаја, говорећи да он то не чини од своје волје, већ да му је судбином суђено до краде.

На то му Зенон одговори:

— Онда ти је истом судбином суђено и да будеш батинан!

ВАЖНО јЕ ДА НИJE ТАМО

Дојаве Аристотелу да има људи који га иза леба греđe и оговарају. На то Аристотел одговори:

— Могу ме ако хоће и ножем ударити, кад та мо писам.

ПОГРИЈЕШИО

Мудри Антистен дочује да га неки неваљди хвале, па рекне:

— Морао сам негде неко зло учинити кад ме они хвале!

СТРАШНА СТВАР

— Директоре, страшна ствар се догодила! — утрао клови код директора циркуса. — Попи је отишао да удави мачку!

— Немој да се узбуђујеш — ипак то је само једна мачка!

— Јесте, али мачка се вратила, а Попија нема...

КАЗАЛИ СУ...

ДА ЛИ СТЕ ПРИМИЈЕТИЛИ?

ТУРГЕЊЕВ: — Јесте ли примијетили да човјек који је необично расијан у кругу својих подређених, никад није расијан пред својим претпостављенима?

*

МАРСЕЛ ПАЊОЛ: — Част подсећа на шибицу: може да се искористи само једанпут.

*

САФИР: — Филозофија је добар коњ у штали, али права прага на путовању.

*

ПОЛ БУРЖЕ: — Добар историчар не припада ниједном времену и ниједној земљи. Иако воли своју домовину, он јој никада и ни у чему не ласка.

*

ГАНДИ: — Потребно је много лопата да би се сакрили истина.

*

ЖОРЖ СИМЕНОН: — Ипак, има користи од криминалног романа. Захваљујући њима сваки читалац може да у часовима несанице мирно преживљава свој мали страх. Мали страх, који прекида онај свакодневни.

*

ГЕТЕ: — Љубав је штапић за шетњу, пријатељство је батина за пут.

*

ДИКЕНС: — Рођаке нам даје судбина. Каква је срећа што пријатеље можемо сами да бирамо!

*

ЈЕНЕ ХЕЛТАИ: — Честитке су најучтивији облик зависти.

*

ДИМА ОТАЦ: — Много је лакше начинити велики вијенац, него наћи главу на коју га треба ставити.

*

КИПЛИНГ: — Кад жена изгуби илузије о једном мушкицу, она их преноси на другога.

*

ОБРНУТО

Група књижевника разправљала о разним литејарним проблемима.

Неко помену да је славни Паскал рјешавао геометријске задатке да би се отарасио главоболје.

— Код мене је то савремено обрнуто — рече Тристан Бернар. — Кад сам био ћак, ја сам обично измишљао главоболју да бих се отарасио геометријских задатака.

ЗАГАНИЈЕ СТИД?

Недјеље послије поново зазвонио је телефон у кући пастора у једном малом енглеском граду. Пастор подиже слушалицу и зачује:

— Ало, је ли то гостионица „Код три морнара“? Попшалите ми одмах дводневне флашне вискија!

— Овдје је ваш пастор — љубазније рече пастор.

— Пастор? — изненади се онај. — Па зар вас, оче, није стид да у ово до ба ноћи сједите код „Три морнара“?

РЕКЛАМА

У једној атинској улици, у излогу неког малог ресторана, на видном мјесту истакнута је оваква објава:

„Ако не живите зато да бисте јели, молим вас да једете да бих ја могао да живим“.